

Міністерство освіти і науки України

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Михайла Драгоманова

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи
Українського державного
університету

імені Михайла Драгоманова,
доктор фізико-математичних наук, професор



Г.М.Торбін

2023 р.

Програма вступного іспиту до аспірантури
з галузі знань 01 «Освіта» спеціальності 014 Середня освіта
«Музичне мистецтво» для третього освітнього ступеня «Доктор
філософії»

Автор програми: доктор педагогічних наук, професор Козир А.В.

Київ – 2023

Міністерство освіти і науки України
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Михайла Драгоманова

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи
Українського державного
університету
імені Михайла Драгоманова,
доктор фізико-математичних наук, професор

_____ Г.М.Торбін

«__» _____ 2023 р.

Програма вступного іспиту до аспірантури
з галузі знань 01 «Освіта» спеціальності 014 Середня освіта
«Музичне мистецтво» для третього освітнього ступеня «Доктор
філософії»

Автор програми: доктор педагогічних наук, професор Козир А.В.

Київ – 2023

Інтеграція України у світовий освітній простір ставить перед педагогічною наукою і системою освіти завдання розширення ролі наукової діяльності у вищій школі мистецької освіти, пошуку ефективних підходів до якісної підготовки наукових кадрів, навчання фахівців, спроможних свідомо орієнтуватися в науково-інформаційному просторі.

Метою навчання є надання освітніх послуг у музично-педагогічній галузі, забезпечення аспірантам здобуття знань, умінь та компетентностей, що належать до галузей мистецтва та освіти, із концентрацією на розвитку логічного, критичного й творчого мислення; спрямування на здійснення самостійної творчої науково-пошукової та педагогічної діяльності для отримання конкурентної спроможності у вирішенні складних професійних завдань; підготовка аспірантів до проведення дослідницької науково-педагогічної діяльності інноваційного характеру для інтеграції у світовий соціокультурний, освітній та науковий простір завдяки оволодінню знаннями, вміннями і навичками науково-дослідницької та музично-педагогічної діяльності.

Проміжні цілі навчання відповідають місії та стратегії Українського державного університету імені Михайла Драгоманова у формуванні науковців, здатних розв'язувати комплексні проблеми в галузі педагогіки мистецтва, що базуються на фундаментальних наукових досягненнях вітчизняних та зарубіжних учених, всебічному вивченні музично-педагогічного досвіду і спрямовані на продукування спеціальних фахових знань, творчих умінь та виконавських навичок. Передбачають оволодіння методологією науково-педагогічної діяльності та проведення власного наукового дослідження, результати якого мають актуальність, наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Об'єкти вивчення: методологія наукових досліджень у сфері музичного мистецтва; національна основа художньо-музичної освіти; процес становлення та розвитку педагогіки мистецтва; актуальні проблеми формування духовності особистості; особистісно-орієнтований підхід в процесі навчання мистецтва; феномен художнього пізнання як взаємодії сприймання, оцінювання і творення

в мистецтві; єдність раціональних і емоційних, об'єктивних і суб'єктивних, свідомих і підсвідомих способів освоєння мистецтва тощо;

Теоретичний зміст предметної області охоплює:

- гуманістичну парадигму мистецької освіти;
- концепції та методологічні підходи до вивчення фахових дисциплін;
- принципи і педагогічні умови навчання мистецтва;
- форми, методи, методики та технології наукового пізнання;
- перспективні напрями розвитку мистецької педагогіки.

Методи, методики та технології: теоретико-методологічні (дослідження у сфері теорії і методології музичного мистецтва, інноваційні процеси музично-педагогічної освіти; вивчення тенденцій і напрямів розвитку музичного мистецтва); *методичні* (формулювання певних рекомендацій відповідно характеру мистецької діяльності, залежно від завдань розвитку особистісних художніх властивостей учнів, вдосконалення якості мистецької освіти).

Інструменти та обладнання: сучасні універсальні та спеціалізовані інформаційні системи і програмні продукти, що застосовуються в сфері музично-педагогічної діяльності.

Дослідницький процес зорієнтований на удосконалення особистісних наукових та професійних компетентностей з відповідної кваліфікації з подальшим впровадженням розроблених інноваційних технологій у навчально-виховний процес, науково-дослідну і мистецько-організаційну діяльність відповідно до 9 рівня Національної рамки кваліфікацій та згідно із потребами мистецької галузі. Він базується на широкому узагальненні та глибоких знаннях методології, сучасної теорії та методики професійної підготовки аспіранта з музичного мистецтва, на критичній оцінці перспектив оптимізації мистецьких наукових досліджень та освітнього процесу загалом. Спеціальний фокус програми охоплює здобуття фахових теоретичних знань та історичного досвіду з різних видів музичної діяльності; співвіднесенні їх з практичними задачами музично-педагогічної освіти в контексті модернізації та глобалізації світових

культурно-освітніх процесів. Програма спрямовує здобувачів на розвиток професійних компетентностей для здійснення педагогічної, творчої мистецької діяльності, передбачає використання креативних підходів до вивчення музичного мистецтва в контексті сучасних особливостей світового культурно-мистецького простору.

I. Загальні питання музичної освіти. Методологічні засади та історія вітчизняної музичної освіти і методики навчання в зарубіжних країнах. Основи наукових досліджень у сфері теорії та методики музичного навчання.

1. Музична освіта в Україні (Національна стратегія розвитку освіти в Україні 2012-2021 рр., Концепція розвитку педагогічної освіти (2018), Закон України «Про вищу освіту» (1014), «Про освіту» (2017), «Гармонізація освітніх структур в Європі» (2010) та ін.). Музична освіта як невід’ємний компонент загальної освіти. Основні види музичної діяльності.

2. Теорія та методика музичного навчання як фундамент музично-освітньої практики. Забезпечення єдності емоційних і раціональних, об’єктивних і суб’єктивних, свідомих і підсвідомих способів осягнення змісту музичних образів.

3. Національно-стильові виміри осягнення музичного мистецтва. Сутність та складові музичної ментальності. Національне мистецтво – основа навчального репертуару.

4. Формування національної самосвідомості учнів засобами музичного мистецтва. Методика використання національних музичних традицій у процесі музичного навчання.

5. Формування гуманістичної світоглядної позиції особистості засобами музичного мистецтва. Гуманно-естетичний підхід – основний напрямок забезпечення прогресивного розвитку музичної освіти.

6. Методика застосування особистісно-орієнтованих технологій в процесі музичного навчання. Персоналізований підхід у музичному навчанні: сутність, функції, принципи застосування.

7. Культурологічний вплив музичного мистецтва. Духовний розвиток особистості в процесі музичного навчання.

8. Акмеологічні засади музичного навчання. Професіоналізм в музичній освіті як основа саморозвитку і самореалізації. Акмеспрямовані стратегії підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

9. Сутність інтеграційних процесів у музичній освіті. Взаємодія хорового співу, сольного співу, інструментального виконавства в музичному розвитку особистості.

10. Педагогічна діяльність та методичні орієнтири українських діячів музичного мистецтва (П.Демуцький, М.Лисенко, С.Стеценко, С.Людкевич, Л.Ревуцький та ін.).

11. Методичні поради та твори для учнів В.Верховинця, Ф.Колесси, М.Леонтовича та ін.

12. Зарубіжні теорії навчання музики (система музично-ритмічного навчання Е.Жак-Далькроза, основні принципи співацького навчання З.Кодая, активізація музично-творчих проявів К.Орфа, система масової музичної освіти Ш.Сузукі та ін.).

13. Спілкування в учнівському колективі. Творча взаємодія вчителя музичного мистецтва та учнів.

14. Методи наукового дослідження: емпіричні, теоретичні. Їх відмінності та мета застосування. Функції музичної освіти: світоглядна, виховна, пізнавальна, інформаційна, гедоністична, психологічної розрядки, діанностична, інтерактивна та ін.

15. Сутність наукового спостереження як педагогічного методу: безпосереднє та опосередковане, відкрите і приховане, безперервне та дискретне спостереження.

II. Методика музичного навчання та розвитку учнів

1. Залучення учнів до духовних цінностей на музичних заняттях.
2. Музично-ритмічне навчання в системі поліхудожньої освіти школярів на уроках музичного мистецтва.
3. Формування естетичних смаків учнів у музичному навчанні. Сутність оцінного ставлення особистості до творів мистецтва.
4. Музичне сприймання, оцінювання-інтерпретація та створення музики. Основні види музичної діяльності школярів. Різновиди музичної діяльності на уроках музичного мистецтва.
5. Урок як основна форма організації музичної діяльності. Типи уроків музичного мистецтва, структура, взаємодія різних видів діяльності на уроках музичного мистецтва.
6. Методика розвитку музичних здібностей учнів. Різновиди вербалізації образного змісту мистецьких творів.
7. Специфіка контролю та оцінювання навчальних досягнень школярів на уроках музичного мистецтва.
8. Слухання музичних творів у школі. Структура музичного сприйняття та етапи його формування. Особливості розвитку слухової уваги учнів.
9. Форми колективного музикування школярів: колективні та ансамблеві.
10. Види творчої роботи на уроках музичного мистецтва. Музично-творчий розвиток учнів засобами дитячого фольклору.
11. Методика розвитку музично-образного мислення школярів засобами поліхудожнього навчання.
12. Специфіка використання мультимедійних технологій на уроках музичного мистецтва.
13. Активізація творчої активності школярів засобами опосередкованого впливу.
14. Характеристика готовності учнів загальноосвітніх навчальних закладів до музичного навчання.

15. Формування виконавських умінь учнів закладів середньої освіти. Особливості підбору репертуару за віковими характеристиками.

III. Виконання творчого завдання. Показ елементів уроку музичного мистецтва.

Перелік рекомендованої літератури

1. Авдієвський А.Т. Формування особистості на ґрунті національно-культурного відродження. Мистецтво у школі: зб.ст., упор. І.М.Гадалова. К.: УДПУ, 1996. Вип. I. С. 80-83.
2. Афанасьєв Ю.Л. Соціально-культурний потенціал художньої діяльності. Л: Світ, 1990. 159 с.
3. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: навч.-метод. посібник. К.: ІЗМН, 1998. 204, [1] с.
4. Болгарський А.Г. Музична культура в системі підготовки майбутнього вчителя музики. Науковий часопис Нац. пед. ун-т імені М.Драгоманова. Серія 14: Теорія і методика мистецької освіти: зб. наук. пр.– К., 2004. Вип. 1 (6). С. 7-14.
5. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження: методичні поради молодим науковцям. Київ-Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2008. 278 с.
6. Горбенко С.С. Історія гуманізації музичної освіти. Кам'янець-Подільський, 2007. 348 с.
7. Гуральник Н.П. Наукова-педагогічна школа піаністів у теорії та практиці музичної освіти і виховання. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2011. 276 с.
8. Зязюн І.А. Інтелектуально-творчий розвиток особистості в умовах неперервної освіти. Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи. К.: Віпол, 2000. С. 11-57.

9. Давидов М.А. До словника музичної педагогіки. Науковий вісник Нац. муз. акад. України. К., 2000. Вип. 14: Музичне виконавство. Кн. 6. С. 144-155.
10. Діалогічна взаємодія в навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи, за ред. Г.О.Балла, В.О.Киричука, Р.М.Шамалашвілі. К.: ІЗТН, 1997. 136 с.
11. Єременко О.В. Теорія і методика розвитку музичного сприймання в учнів основної школи: методичний посібник. Суми: Сум. держ. пед. ун-т, 2003. 141с.
12. Козир А.В. Вплив підсвідомого та безсвідомого на процес творчого становлення керівника дитячого хорового колективу. Наук. часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія № 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики: зб. наук. праць. К., 2005. Вип. 4 (14). С. 41-47.
13. Козир А.В. Професійна майстерність учителів музики: теорія і практика формування в системі багаторівневої освіти: [монографія]. К.: НПУ імені М.Драгоманова, 2008. 378 с.
14. Лещенко М.П. Зарубіжні технології підготовки вчителів до естетичного виховання. 2-ге вид., допов. К., 1996. 192 с.
15. Лобова О.В. Формування основ музичної культури молодших школярів: теорія та практика. Суми: ВВП «Мрія» ТОВ, 2010. 516 с.
16. Моляко В.А. Психологические проблемы творческой одаренности. К.: Знание, 1995. 52 с.
17. Ніколаї Г.Ю. Музично-педагогічна освіта в Польщі: Історія та сучасність.
18. Овчаренко Н.А. Професійна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності: теорія та методологія. Кривий Ріг, вид. Р.Козлов, 2014. 400 с.
19. Олексюк О.М., Ткач М.М. Педагогіка духовного потенціалу особистості: сфера музичного мистецтва: навч. посібник. К.: Знання України, 2004. 264 с.

20. Орлов В.Ф. Професійне становлення вчителів мистецьких дисциплін: теорія і технологія: [монографія], [за заг. ред. І.А.Зязюна]. К.: Наукова думка, 2003. 262, [1] с.
21. Отич О.М. Мистецтво у розвитку індивідуальності педагога: історичний і методологічний аспекти. Чернівці: Зелена Буковина, 2008. 440 с.
22. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). К.: Освіта Україна, 2008. 274 с.
23. Пляченко Т.М. Підготовка майбутнього вчителя музики до роботи з учнівськими оркестрами та інструментальними ансамблями. Кіровоград: «Імек-ЛТД», 2010. 428 с.
24. Паньків Л.І. Особливості підготовки майбутнього вчителя до керівництва музичними колективами школярів. Наукові записки: зб. наук.статей. К.: НПУ, 2003. Вип. 52. С. 101-110 с.
25. Ростовський О.Я. Взаємозв'язок різних видів мистецтва на уроках музики: методичні рекомендації. К.: Освіта, 1991. 48 с.
26. Руденко Ю.Д. Основи сучасного українського виховання. К: Вид-во імені Олени Теліги, 2003. 328 с.
27. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька: навч. посіб. К., 2002. 270 с.
28. Сенченко Л.І. Формування хорового мислення диригента. Рівне: РДК «Ліста», 1998. 128 с.
29. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості: підруч. для студ. вищ. пед. навч. закл. К.: Міленіум, 2006. 346с.
30. Сухомлинский В.А. Сто советов учителю. К.: Рад. школа, 1984. 254с.
31. Танько Т.П. Комплексні навчальні курси та їхнє значення у підготовці майбутніх вихователів-вчителів. Теоретичне та методичне навчання та виховання. Х: ОВС, 2003. Вип. 11. С. 88-97.
32. Українські діячі культури про музичне виховання школярів та проблеми методики його викладення: зб. наук. статей /редактор-упорядник А.В. Козир. К.: НПУ, 1998. 44 с.

- 33.** Федоришин В.І. Вступ до акмеології мистецької освіти: навч.-метод. посібник. Козир А.В., Федоришин В.І. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. 263 с.
- 34.** Фуллан М. Сили змін: вимірювання глибини освітніх реформ, [перек. з англ. Г.Шиян, Р.Шиян]. Львів: Літопис, 2000. 269 с.
- 35.** Хмелюк Р.І. Розвиток здібностей: метод. реком. О: ПДПУ, 1998. 48с.
- 36.** Шевнюк О.Л. Культурологічна освіта майбутнього вчителя: теорія і практика: монографія. К.: НПУ імені М.Драгоманова, 2003. 232 с.
- 37.** Шульгіна В.Д. Українська музична педагогіка. К.: ДАКККіМ, 2008. 240 с.
- 38.** Щолокова О.П. Основи професійної художньо-естетичної підготовки майбутнього вчителя: [монографія]. К.: Укр. держ. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова, 1996. 172, [1] с.
- 39.** Юник Д.Г. Увага як фактор формування виконавської надійності баяніста у ВНЗ муз.-пед. спеціальності. К.: УКіМ, 1993. С.17-23.

